

LESBRIEF KONING FEESTVARKEN EN DE ECOLOGISCHE VOETAFDruk

Dit sprookje en een kort lespakket gaan over de invloed van eten op de aarde.

Doelgroep: groep 3, 4, 5 en 6

Differentiatie: door de samenstelling van het lespakket kan tegemoet gekomen worden aan de verschillen tussen leerlingen.

Inleiding

Kinderen zien of horen dagelijks over milieuproblemen om hen heen. Voor kinderen lijkt het een ver-van-hun-bed-show. Ze beseffen veelal niet dat klimaatverandering, stikstof of gekapte oerwouden (dingen die je niet ziet), te maken hebben met hun eigen gedrag. Ze worden met de ingewikkelde problemen geconfronteerd, maar weten niet goed wat ze er zelf praktisch mee kunnen.

Met dit grappige sprookje wordt een serieus onderwerp bespreekbaar gemaakt. Er wordt één onderdeel uitgelicht: voeding. Elke dag eten kinderen, elke dag dragen zij daarmee bij aan hun voetafdruk. Op een speelse manier leren de kinderen na te denken over de vraag: waar komt de gehaktbal op mijn bord vandaan? Wat is het verband tussen mijn eetgedrag en mijn voetafdruk?

Maar een sprookje zou geen sprookje zijn als het niet goed afloopt. De kinderen leren hoe zij zelf zouden kunnen bijdragen aan een goed einde door hun voetafdruk te verkleinen door anders te gaan eten.

Doelstellingen

- Leerlingen ontdekken het verband tussen eetgedrag en de ecologische voetafdruk
- Leerlingen denken na over het verband tussen voeding, dierenwelzijn en milieu

Kerdoelen:

De les sluit aan bij de kerndoelen van het leergebied "Oriëntatie op jezelf en de wereld". Het past bij kerndoel 39: met zorg omgaan met het milieu.

Inhoud lespakket

- Digitaal prentenboek Koning Feestvarken (groep 3-6)
- Digibordles Ecologische Voetafdruk (groep 5-6)
- Verwerkingsmaterialen:
  - kleurplaat (groep 3-4)
  - verwerkingsvragen bij het sprookje (groep 3-4), zie bijlage lesbrief
  - Informatieblad om mee te geven aan de leerlingen (groep 3-6)
- Achtergrondinformatie voor de leerkracht, zie bijlage lesbrief

Opbouw van de les en tijdsduur

De les bestaat uit verschillende onderdelen passend bij verschillende leeftijden. De leerkracht kan zelf kiezen om alle onderdelen of alleen een enkel onderdeel te gebruiken: Groep 3/4: Begin de les met het (voor)lezen van het sprookje. Daarna kunt u aan de hand van de verwerkingsvragen het sprookje nabespreken en/of vervolgens de kleurplaat laten inkleuren.

Groep 5/6: Begin de les met het (voor)lezen van het sprookje. Daarna kunt u kiezen voor de digibordles en/of de kinderen een presentatie laten maken en presenteren.

- * Het sprookje voor groep 3/4: voorgelezen of klassikaal gelezen, inclusief napraten en kleurplaat: **30 à 45 minuten**
- * Digibordles groep 5/6: bestaande uit een aantal vragen, een poll, een filmpje van Schooltv van 9 minuten en een slide om te brainstormen: totaal ongeveer **45 minuten**
- * Een presentatie maken en presenteren (eventueel in groepjes): **duur naar eigen inzicht**

Vorbereiding

Klaarzetten op het digibord: het sprookje en het lesmateriaal

<https://livecloud.online/koning-feestvarken>

<https://livecloud.online/koning-feestvarken-digibordles>

Printen

- De verwerkingsvragen bij het sprookje en achtergrondinformatie bij het lespakket (zie bijlage) als geheugensteun (u kunt er ook voor kiezen deze digitaal klaar te zetten).

- Voor elke leerling (groep 3 en 4) de kleurplaat bij het sprookje.
- Voor elke leerling: het informatieblad voor thuis.

Maak vooraf een keuze over de digibordles en de interactie:

De digibordles wordt in twee varianten aangeboden. U maakt vooraf de keuze voor:

Optie 1: De kinderen hebben geen devices (tablet, notebook of telefoon) tot hun beschikking tijdens de les. In deze variant is er geen digitale interactie via het digibord. U schrijft bijvoorbeeld bij het maken van een woordweb zelf de woorden op het digibord.

Optie 2: De kinderen hebben wel devices (tablet, notebook of telefoon) tot hun beschikking tijdens de les. In deze variant is er digitale interactie via het digibord. Tijdens de les gebruiken de kinderen hun device bijvoorbeeld om woorden in te sturen voor een woordweb.

BIJLAGE

De benodigde informatie over het onderwerp is in feite al in het sprookje en de les verwerkt (met name in het filmpje van Schooltv). In deze bijlage worden een aantal vragen gegeven die helpen bij een nabespreking van het sprookje en er wordt wat achtergrondinformatie gegeven over het thema ecologische voetafdruk.

Verwerkingsvragen bij het sprookje (groep 3/4):

Antwoorden staan tussen haakjes.

- Pagina 4 en 13: De koning houdt van lekker eten. Zie je die grote varkentjes op de borden? Dat zie je niet vaak in ons land. Maar wij eten ook varkensvlees. Weet jij welk eten van een varken komt? (Ham, worst, karbonade, spek...)
- Zie jij wel eens varkens in de wei? Weet jij waar alle varkens leven? (Er zijn 12 miljoen varkens in Nederland. De meeste varkens zie je niet. Zij leven in grote stallen. Sommige varkens hebben geluk: zij mogen lekker buiten in de modder wroeten).
- Pagina 7: Waarom is de koning zo boos? (Omdat er een grote stal voor zijn deur stond. Het uitzicht op het groene weiland met varkentjes erin was verdwenen).
- Waarom zijn die grote stallen nodig? Kunnen de varkens niet gewoon in de wei staan? (Omdat mensen veel vlees willen eten, moeten er veel varkens worden grootgebracht. Die passen niet allemaal in de wei)
- Pagina 10: Denk je dat varkens het goed hebben in de grote stallen? (Het is moeilijk om de varkens in stallen genoeg ruimte te geven om dingen te doen die varkens van nature graag doen: spelen, wroeten in de modder, een nestje bouwen, naar voedsel zoeken.)

- Pagina 11: Wat gebeurt er met de mest? (Die wordt uitgestrooid over het weiland. Dan kunnen er weer planten groeien. Maar pas op: te veel mest is niet goed.)
- Wat gebeurt er met de planten en dieren die in het gebied leven waar heel veel mest wordt uitgestrooid? (De voedselkringloop wordt verstoord: Sommige planten kunnen er niet tegen en gaan dood. De insecten die eten van die planten gaan ook dood. De dieren die deze insecten eten (vogels) verdwijnen ook, enzovoorts.)
- Pagina 12: Wat scheidt de man die bovenop het apparaat staat in de trechter? Wat komt er uit? (Er worden bonen en groenten ingestopt en er komt nep-vlees uit.)
- Pagina 15: Wie zijn er allemaal blij aan het einde van het sprookje? Waarom? (De mensen, dieren en planten. De mensen kunnen lekker eten. Het is niet meer nodig dieren in hokken te stoppen om vlees te maken. De varkens en andere dieren spelen lekker buiten. De planten, insecten en vogels krijgen geen mest meer op hun kop en groeien en bloeien.)

Achtergrondinformatie over de ecologische voetafdruk

Wat is een voetafdruk:

Als je voetstappen zet, laat je een spoor na. Je ziet bijvoorbeeld de afdrucken in het zand staan. Een ecologische voetafdruk gaat over de sporen die mensen nalaten op de aarde: Om te leven gebruikt iedereen een stukje van de aarde. Er is landbouwgrond nodig voor je groente, om het vee te laten grazen of om voedsel te verbouwen voor het vee, voor het katoen van je kleding, bos voor hout. Voor bijna alles wat we nodig hebben gebruiken we een stukje van de aarde. Dit noemen we de 'ecologische voetafdruk'.

De voetafdruk van Nederlanders is groot. Als iedereen zo'n groot stuk land zou gebruiken, hebben we drie aardes nodig.

Het grootste deel van de voetafdruk, een derde deel, wordt bepaald door eten. Met een gezin van vier mensen heb je elk jaar voor je eten een stuk land ter grootte van twaalf voetbalvelden nodig. Dit put de aarde uit en er ontstaat klimaatverandering. Op sommige plekken wordt het veel droger, op andere plekken veel natter. Dit extreme weer maakt verbouwen van voedsel moeilijker.

Meer land nodig voor dierlijke producten

Niet voor al het eten heb je even grote stukken land nodig. Vooral het eten dat van dieren komt (eieren, melk, vis en vlees), kost veel ruimte en water. Voor een kilo wortels heb je maar vijf vierkante meter land nodig. Maar voor een kilo biefstuk heb je 100 vierkante meter land nodig. Voor een koe is niet alleen weiland nodig om in te staan, maar ook land om voedsel voor de koe te verbouwen. Koeien eten gras, maar ook soja of mais. En om soja te laten groeien wordt kunstmest gebruikt. Dat komt ook weer ergens vandaan. Veel

soja komt uit Brazilië. Tropische regenwouden maken plaats voor soja plantages. Het vervoeren van dit voer, kost ook veel energie. Een vegetariër eet ook soja en groenten, maar dat is veel minder dan dat wat een koe eet om groot te worden. Om de nodige voedingsstoffen binnen te krijgen (zoals eiwitten) gebruikt een vegetariër veel minder grond dan iemand die vlees eet.

Broeikasgassen door boeren, scheten en mest van vee

Een andere reden waarom de voetafdruk van een stukje vlees groter is dan van ander eten is het feit dat de koeien boeren en scheten laten. Als een koe een boer laat, komt er methaan in de lucht. Dit gas draagt bij aan de opwarming van de aarde.

Als we allemaal een beetje minder vlees eten, zou dat al veel schelen.

Zie verder een aantal tips en links over het onderwerp op het informatieblad

Producent: www.animalwonderland.nl